

- אילי ההון השוכבים על דיניהם - פרק רביעי

גנין ללא בוננר

על חשבון עצמם, אך עם קום המדינה הפכה הממשלה ליבואן החיסה היחיד במדינה ורק אז החלו האחים שכטר בשגשוג אמיתי.

על תחינת כל טונה של חיטה הרחיבה ה"טחנה" ככל הטחנות האחרות, 15 בערך, פרט לתשלומים עבור אחסנה ואריזה. ה"ממשלה נקטה בדרך זאת משום שהמדינה הביאה לחמה ממרחק ומחירו שולם מתקציב המטבח הנור הול של המדינה, בתוספת סובסידיות שנועדו להגמיק את מחיר ה"מיצק העממי. הטחנה מצידה עבדה ללא כל סיכון ופרנסתה היתה מובטחת בשפע כל עוד לא חדלו תושבי ישראל לאכול לחם.

טחנות הצדק טחנות לאט — וטחנת ה"אחים שכטר טחנה מהר. 700 טון חיטה עברו דרכה מדי חודש בחודשו. קשה יהיה להביך, על כל כך, מה הניע את האחים להפוך את מטה לחם לבית משרדים. התשובה הפשוטה היא, שלא נותרה להם ברירה אחרת. כי מן השנה שעברה חדלה הממשלה לספק עבור דה לאחים שכטר, לאחר שהאחים לא הסתפקו ברווחי הטחנה השמנים והחליטו כי מים גנובים יתמקו, ולחם סתרים ינעם.

ביום 9.9.54 חתם הפקד הממשלתי מאיר שיף את שעריו הברזל של הטחנה כחונם עופרת, כמינהגו יבירום. היתה זה נהג כבוע בכל הטחנות ועברו למען הממשלה, כדי למנוע גניבת חיטה או קמת. אותו ספק היה מנהל רישום של הסחורה הנכנסת והיוצאת.

שלוטנות הפיקוח לא יכלו להבין כיצד, למרות אמצעי השמירה ושלמימות חותם ה"עופרת, הסתנו מעפעם לפעם כמויות של חיטה לשוק השחור. הסתנונות זו היתה עסק כדאי מאד: מחיר הטונה — 300 ל"ר נקי, הם חיפשו את מקורות הברחה לציור זה הציבו מארבים ממול לטנת האחים שכטר.

פעולה זו נשאה פרי ובאותו ערב של 9.9.54, זמן קצר לאחר שהפקח שיף הלך לביתו הבחין ממארבו הפקח גדעון וחקר כי שעריה הברזל הכבדים של הטחנה נפתחים לא איטם, ממש כמו השער של מערת עלי בלא וארבעים שודדיו לקול הסיסמה "שומשום, היפתח!"

במקום עלי באבא נכנסה אל תוך החצר מכונית משא כבדה. מיד לאחר מכן, באותה דרך אגדית, נגעלו השערים.

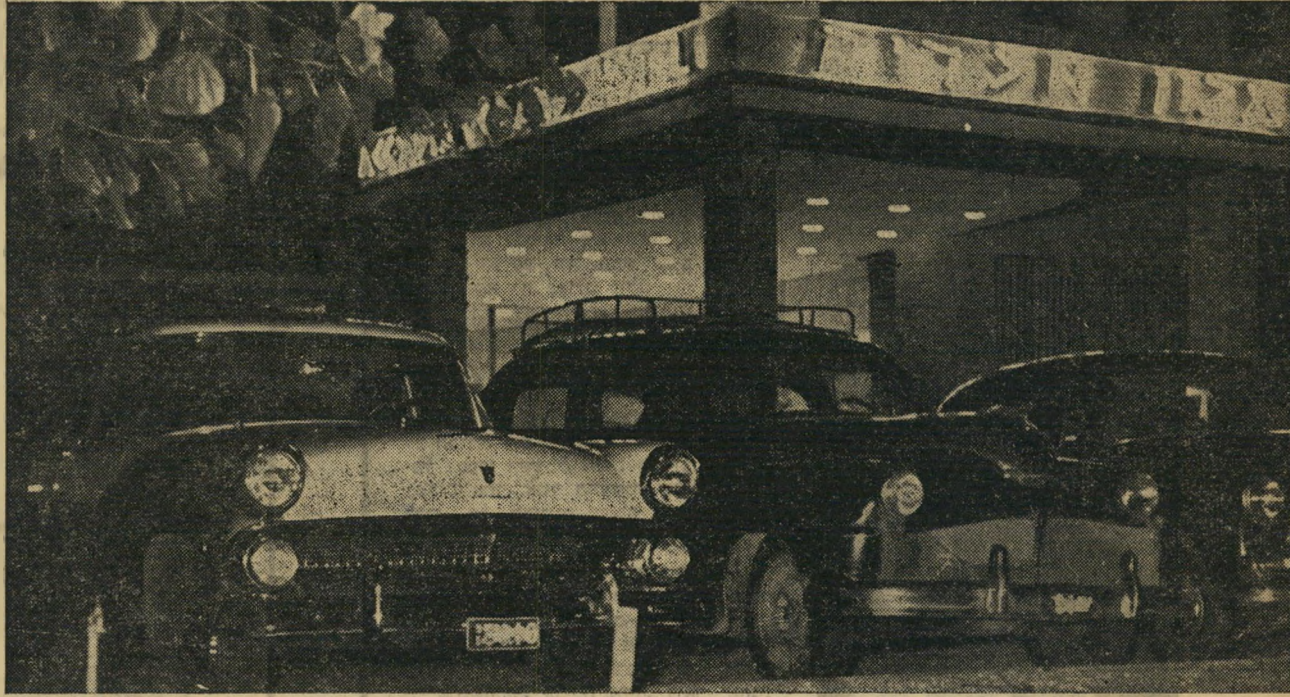
גדעון חקר קפץ מן המארב, הציץ מבעד לסדקי השער, רשם את מספר המכונית וחזר למתבואה. לא עבר זמן רב והשער נפתח שנית. מתוכו יצאה המכונית כשהיא נעמסה לא כיהלומים ובמסמונים שוודים כי אם ב"שקי חיטה פרוואיים (מחיר הטון בשוק ה"חופשי, כזכור, 300 ל"ר נקי).

חקר זינק טוב, שוב, לגיטימי אל דלת המכונית, פקד על הנהג לעצור ודרש את תעודותיו. השער נסגר בבהלה באותה מסתוריות עצמה ואילו הנהג הפנה את חקר למשרד הטחנה, שם יקבל הסברים.

חקר נכנס לשם ומצא את עצמו פנים אל פנים עם האחים משה ודוד שכטר. הוא ה"ר דיע טלפונית למשטרה על המקרה ובאותו רגע, בהציגו מבעד לחלון, ראה את מכונית המשא נעלמת אל תוך אפלולית החוב עם ששת הטונות של שקי חיטה ממשלתית על גבה.

תשדורות נישרה עטו בכל רחבי המדינה. ליד יפו עצרה נידת מטרה את המכונית הנמלית, כשבתוכה הנהג ואדם שהציג את עצמו כדוד שטרן, טרמפיסט.

טחנות הצדק החלו לטחון — לאט. במ"קום ארבעים שוודים, נעצרו שני האחים שכטר וארבעה מפועלי הטחנה. לאחים שכטר, כמוכני, לא היה מושג על העניין ואילו ה"פועלים פחדו לדבר מחשש למקום עבודתם. חמשה חודשים מאוחר יותר הובאה ה" (המשך בעמוד 14)

להשתמש למדידת עושרם של האחים ליכטנ"שטיין.

אביהם ישראל ליכטנשטיין, שניהל עוד ב"זאת כמה בתי חרושת לגפרורים ומסמרים. תכונה אחרת שציינה אותו: הוא היה ידוע כתורם בעין יפה לצרכים ציבוריים.

בעלותו לארץ לפני יותר מ-30 שנה, רכש ליכטנשטיין האב קרקעות רבות באזורי ה"העשייה גם בסביבות תל-אביב וגם בסביבות חיפה. על אדמות אלה מיהר להקים מאוחר יותר גם מפעלי תעשייה. בקרית אריה הקים את בית-החרושת למוצרי ברזל ברזלית, ה" גדול ביותר בארץ בענף זה, וכן היה שותף עיקרי בהקמת בית החרושת לשמנים ולסבון יצאה בנחלת-יצחק.

חלקים קטנים יותר השקיע מהונו בבית חרושת לחטי חשמל בחיפה, בפרדס שנטע בכפר-סבא, ובחברות לכלליות ובנקאיות א"חורות שבהן השתתף. כל זה עבר לידי בניו עם מותו הפתאומי.

הבנים עוד הרחיבו ושיכללו את הרכוש העצום. לבית החרושת יצא שער כולו ל"ידיהם, הוסיפו חברות-בת כשלי, שנקנס ל"ש" תמרוקים. הסבון נייטט בטמלי, שנקנס ל"ש" מושן של כל הגברות העדינות בישראל, הוא אחד ממוצריהם.

הם ירשו, איפוא, מאביהם הון גדול, אך לא את הנטייה לתרום ביד רחבה לצרכי ציבור. בעוד שעובדי יצא בלבד תרמו 3500 ל"י לקרן-הגמון, הגיעה תרומתם של הבעלים ל"3000 ל"י.

שמן זית זך.

***

האחים שכטר: שק הקמת

חנת-שכטר המפורסמת שוב אינה טוחנת. במקומה מתנוסס בדרך פתח תקוה מספר 25, תל-אביב, בית-משרדים ענקי ומהורה — הוכתה ניצחת כי לא על הלחם לבנו יחיה האדם.

האחים שכטר, דור שלישי בארץ, קיבלו את הטחנה בירושה מאביהם, אך רק בימיהם התלה להוציא לחם מן הארץ בממדים ראויים לשמם. לפני קום המדינה סחרו האחים שכטר

כל העסקים הבטוחים הללו באו ליעקבסון משום שמנעוריו פעל לפי הסיסמה: מה שבטוח, בטוח. כבר בגיל צעיר היה בין פעילי ההגנה, ולכן ידע כאשר יצאו האנגלים אילו חברות רכש את חברת מולפורד וחברת האחים סטיל בעלות עסקי הענק בימי המנדט.

מאוחר יותר התמנה לחבר ועדת הבטחון הישובית ובמלחמת-העצמאות היה הוא המ"ד הטבעי לתפקיד ראש ועדת הקניות הע"ל יונה של צה"ל. בתפקיד זה, מציינת ה"ביוגרפיה הרשמית שלו, נסע לארצות-הברית, שם בא במגע עם חברות חשובות בתוקף תפקידו הבטחוני. — מגע שבדרך הטבע נמשך גם לאחר שתמה שליחותו הציבורית.

הוא הגיע למורגה בטחונות כה גבוהה, עד כי בכ"א סיון תש"ח, היום בו הושבע צבא הגנה לישראל, היה יעקבסון האדם השלישי — יחד עם ישראל גלילי ולוי אשכול — שגלוה אל ראש הממשלה ושר הבטחון דוד בן-גוריון אל במת המיצעד.

זמן קצר לאחר מכן, עם יצירת המסגרות הבטחוניות הקבועות, התמנה יוסף יעקבסון כמנהל אגף הקניות של משרד הבטחון, תפקיד שכל בו רכש יידיים יקרים.

יותר מכל אדם אחר היה איש כיעקבסון צריך לדעת מה ערכה של קרן-הגמון. הרי הוא שיצא לקניית נשק וציוד בשעת חירום ה"מורה. גם מצבו הכלכלי איפשר לו תרומה גבוהה. עוד לפני ארבע שנים צייינה הכנסתו האישית כעולה על 14 אלף ל"י לשנה ורכושו נאמד כיום בשבע ספרות בטוחות.

על כן, הכניס יעקבסון יחד עם שותפיו לבית החרושת טון תרומה בטוחה של ארץ ל"י לקרן-הגמון. כמו כן הבטיח לתרום ש"ל"ינג אחד מכל תיבת פרייהור שייצא השנה מפרדסיו הוא. אם יהיה היבול יפה, יגיע הסכום הסופי לאלף ל"י.

אבל זה עדיין לא בטוח.

***

האחים ליכטנשטיין: שמן זך

תגם אנגלי מסורסס אומר: מידת התרבות של עם נמדדת לפי כמות הסבון שהוא צורך. באותו קנה-מידה עצמו אפשר

לבני המשפחה אלא להשתמש בחוכמה במט"מון הזהב.

וסייג לחוכמה — שתיקה.

גם בהישמע קריאת קרן-הגמון, היתה תש"ר בתו של יעקב מוגרבי — שתיקה.

***

יוסף יעקבסון: בטחון מעד לכד

בבטחון מעד לכד — זאת היתה סימ"ת חיי של יוסף יעקבסון, בן המושבה רחובות. אביו, שעלה ארצה מליטה עוד בסוף המאה הקודמת, לא היה איש עסקים מצליח ביותר. יחד עם כל אנשי המושבה ניסה ל"ג" חברת מחרין בע"מ והברת א. פולגי ושות' בע"מ (יצוא פרי הדר).

כאשר נכנס יעקבסון הבן לעסק הפרד"ס, כבר היה זה עסק בטוח. הבטחון מעל לכל. הוא נתמנה כחבר הנהלת התאחדות האיכרים, ואף נסע בשליחותה לארצות-הברית. מאוחר יותר החל לשמש כמנהל ב"חברת מחרין בע"מ והברת א. פולגי ושות' בע"מ (יצוא פרי הדר).

היו גם עסקים בטוחים אחרים. והבטחון מעל לכל. לכן יסד גם את חברת יוסף יע"קובסון וי. גרין ושות' (הימקלים). על-ידי חברה זו הצליח לקבל סוכנויות בטוחות של חברות בינלאומיות אדירות לחימיקלים וצרכי רפואה.

כמו כן, השתתף יעקבסון ביסוד חברת דלתה טריידינג למסחר בע"מ, יחד עם חברת אנשי בטחון מובהקים כמו יוסף שאול נח"מיאס. לשעבר סגן המפקח הכללי של מש"ר רת ישראל ובעל עמדת מפתח במשרד הבט"חון. שותף נוסף: ידן פרומקין, קצין מש"טרה גבוה ובנו של השופט גד פרומקין. חברה זאת השקיעה כסף במניות בטוחות של החברה הישראלית לשילוח בינלאומי בע"מ וכן זכתה בסוכנות הבטוחה לא פחות של חברת קודק לפילימיים.

מפעלו הכלכלי האחרון של יוסף יעקב"סון, שנתמנה בינתיים לקונוסול הכבוד של פרגואאי, היא חברת טון לפלסטיקה. אין פלא שבפירסומיה מכריזה החברה כי יש בטחון גמור שבבעני הפלסטיקה לא יהיו וכי רשת טגן בבטחון על ביתך מפני זבובים.